

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Arbetet mot segregation i Linköpings kommun

En kvalitativ dokumentanalys av åtgärdsplaner

Nicoleta Covaci & Mahdi Mohamadi

Kandidatuppsats SOPB 63

Aktuell termin VT 2023

Handledare: Dawan Raof

Abstract

Author(s): Nicoleta Covaci & Mahdi Mohamadi

Title: The work against segregation in Linköping Municipality

Supervisor: Dawan Raof

Assessor: Johan Cronehed

In this study we investigated the issue of segregation as a social problem and the effort made to address it at the local level, particularly by the Swedish government. The government had developed a long-term program focusing on areas such as crime, labor market, education, housing, and civil society to reduce segregation and promote equal opportunities. Our aim was to understand how the action plans against segregation are developed and communicated through policy documents, specifically by examining Linköpings municipality's action plan for 2022 and 2023. We explored the role of text within these documents in shaping efforts to combat segregation considering that different municipalities may have varying strategies. The objective of the study was to understand how the work against segregation in the form of an action plan is produced in Linköping municipality of Sweden. To provide clarity we formulated the following questions: How were the areas of Berga, Ryd and Skäggetorp presented in Linköpings municipality's action plan against segregation? and How were the measures against segregation presented in Linköpings municipality's action plan against segregation? During our analysis we adopted a sociological perspective and utilized sociological theories. We used stigma theory and institutional ethnography to explain the results. Through our analysis we identified that specific measures like implementing camera surveillance, promoting entrepreneurship among resident with foreign backgrounds, providing training in parenting, creating pleasant environments and engaging children and young people in cultural activities could contribute to the stigmatization of individuals. Furthermore, we noted differences in the degree of focus on different aspect such as safety, employment, education, living environment and recreational opportunities within the action plan. While the selected theories provide valuable insights in the phenomenon of segregation, it was evident that the issue was considerably more complex.

Key words: segregation, action plan, stigma, institutional ethnography, text, ruling relations.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering.....	7
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Begreppsdefinition	7
1.4.1 Segregation.....	7
1.4.2 Typer av segregation.....	8
1.5 Bakgrund till Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation	9
1.6 Arbetsfördelning.....	9
2. Kunskapsläge.....	10
3. Teoretiskt ramverk.....	13
3.1 Stigmateori - Erving Goffman.....	14
3.1.1 Stigma.....	14
3.1.2 Kategori.....	15
3.2 Institutionell etnografi - Dorothy Smith.....	16
3.2.1 Ruling relations.....	17
3.2.2. Text	18
3.2.3. Definitionsprivilegium.....	19
4. Metod	20
4.1 Metodologiska övervägande	21
4.2 Urval	23
4.3 Tillförlitlighet gällande metoden.....	24
4.4 Bearbetning och analys	25
4.5 Etiska överväganden	26
5. Resultat och analys	27
5.1 Framställning av områdena Berga, Ryd och Skäggetorp	27
5.1.1 Områdesbeskrivningar	28
5.1.2 Institutionaliserade texter.....	31
5.1.3 Åtgärdsplaner i ett intertextuellt sammanhang	34
5.2 Framställning av åtgärder	35
5.2.1 Ökad trygghet.....	35
5.2.2 Selektiv åtgärd.....	37

5.2.3 Gott föräldraskap.....	38
5.2.4 Modernisering som lösning.....	41
5.2.5 Kategorisering av individer	42
6. Slutdiskussion	44
6.1 Sammanfattande resultat.....	44
6.1.1 Frågeställning 1.....	44
6.1.2 Frågeställning 2.....	45
6.1.3 Diskussion kring valet av metod och teori.....	45
6.1.4 Förslag på vidare forskning	46
Referenser	47

1. Inledning

Ett ämnesområde inom socialt arbete som vi har visat intresse för är segregation. Eftersom segregation under lång tid har varit och är fortfarande ett aktuellt samhällsproblem med kopplingar till sociala problem som kriminalitet, utanförskap och ojämlika livsvillkor bestämde vi oss för att fördjupa vår förståelse i ämnet. Vi valde att ha fokus på att utforska hur arbetet mot segregation bedrivs eller mer specifikt hur det framställs och presenteras på lokal nivå det vill säga kommunal nivå.

Regeringen har initierat ett långsiktigt reformprogram som syftar till att motverka segregation. Programmet bygger på trovärdig evidens och forskning och innebär samverkan mellan statens delegation, kommuner, civilsamhället, myndigheter och forskare. Reformprogrammet är tänkt att vara mellan år 2017 och 2025 med fokus på fem viktiga områden: brottslighet, arbetsmarknad, utbildning, boende samt civilsamhälle och demokrati (Regeringskansliet 2017, s.1–2). Regeringens mål med arbetet mot segregation är att minska segregationen, att uppnå lika uppväxt och levnadsvillkor samt att kunna ge goda livschanser för alla (Regeringskansliet 2020).

Boverket (2023) belyser det faktum att den socioekonomiska boendesegregationen sedan 1990-talet har ökat kraftigt i Sverige. Detta har förklarats dels utifrån omfattande ekonomiska skillnader och dels utifrån förändringar i befolkningens population. Det finns en tydlig bild på olika områden som domineras av hushåll med utländsk bakgrund respektive hushåll med låg inkomst. I samhällsdebatten nämns ofta boendesegregation i utsatta bostadsområden i storstäder som ett samhällsproblem. Men boendesegregation finns också i många kommuner i Sverige och är inget storstadsfenomen. Under 2020 hade mer än hälften av Sveriges kommuner områden med socioekonomiska utmaningar (Boverket 2023).

Höginkomsttagare och låginkomsttagare lever mest segregerat och staten har genomfört olika insatser i syfte att förhindra och bekämpa den ökande segregationen (Delmos 2021, s.9). Dessa satsningar spelade roll och var behjälpliga

för individer och områden men har inte bromsat segregationen enligt studier. En förklaring kan vara att betoningen och uppmärksamheten har varit på individer som drabbats av segregation snarare än på bakomliggande orsaker och faktorer som har betydelse i utvecklingen av segregationsprocesser (Delmos 2021, s.9).

SKR (2022) belyser också problematiken kring segregation och dess konsekvenser. Att många av de debatter som äger rum kring kriminalitet, skjutningar och utanförskap kopplas till utsatta områden med orsaker som "bristande integration, polisbrist, socialtjänstens resurser och kompetens [...]" med mera (SKR 2022). Men problemet är större än det som lyfts fram i debatten. Uppväxtmiljön har betydelse för vilka livschanser och livsvillkor en individ får senare i livet, det visar en studie som Delmos gjort skriver SKR (2022). Vidare poängterar SKR (2022) med hänvisning till en forskare som gjort en studie kring utmaningar som socialtjänsten kommer att möta i utsatta områden. Forskaren menar att socialtjänstens uppdrag försvåras när segregationen ökar. Bland annat utmaningar med tolk, längre utredningstider, för sena insatser när det gäller unga pojkar, desinformation kring socialtjänsten och hot mot tjänsteman i samband med myndighetsutövning, tystnadskultur och svårt att rekrytera och behålla medarbetare i utsatta områden (SKR 2022).

Terence Fell, Bozena Guziana och Ingemar Elander (2019) skriver att utvecklingen i Sverige har varit djupt i "polariserande inriktning" att Polisen har kategoriserat omfattande antal områden som utsatta och särskilt utsatta som präglas av socioekonomiska utmaningar och kriminalitet. Socioekonomiska ojämlikheter har bidragit till den ökande segregationen utifrån klassmässiga faktorer menar författarna med hänvisning till tidigare forskning (Fell et al. 2019, s.66). Catharina Thörn och Håkan Thörn (2017) problematiserar också hur Sveriges segregerade städer är och vilka förändringar som har skett de senaste åren i de splittrade städerna (Catharina Thörn & Håkan Thörn 2017, s.293–295).

1.1 Problemformulering

Mot bakgrund av ovanstående information är segregation därmed ett påtagligt och allvarligt samhällsproblem. Olika aktörer på olika nivåer i samhället såsom politiker, media, forskare har belyst och höjt sina röster för att motverka och förhindra den växande segregationen. Kommuner med stöd av staten har ett stort ansvar att angripa problematiken kring segregationen men hur framställs och förmedlas arbetet? För att se hur arbetet mot segregation ser ut på kommunal nivå har Linköpings kommun valts ut. Utgångspunkten är Linköpings kommuns *åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023* med fokus på texten i åtgärdsplanerna som studieobjekt samt vad som presenteras och framställs genom texten i åtgärdsplanerna.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur arbetet mot segregation i form av åtgärdsplaner framställs i Linköpings kommun. För att konkretisera och förtydliga syftet har nedanstående frågeställningar formulerats.

1.3 Frågeställningar

- Hur framställs och beskrivs de tre områdena Berga, Ryd och Skäggetorp i Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation?
- Hur framställs åtgärder mot segregation i Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation?

1.4 Begreppsdefinition

1.4.1 Segregation

Uppsatsens centrala begrepp är segregation. Begreppet definieras på olika sätt, och forskare har ofta olika utgångspunkter. Det råder dock enighet om den lexikala

betydelsen av ordet segregation som kommer från latinska orden *segregatio* eller *segrare*, vilket betyder avskilja. Enligt Lindström (2019) kan segregation definieras som processen att separera individer och befolkningsgrupper från varandra. Han noterar även att begreppet segregation dök upp runt 50-talet när Chicagosociologerna studerade stadens utvecklingsprocesser med särskilt fokus på den rumsliga indelningen av människor utifrån välavgränsade områden (Lindström 2019, s.12). Brandén (2018) definierar segregation som en samling av människor utifrån vissa egenskaper separerade på olika platser som kan vara allt från arbetsmarknad, bostadsområde och liknande. Brandén menar att segregation är relationell vilket betyder en jämförelse av minst två olika grupper och platser som lever och verkar avskilda (Brandén 2018 refererat i Delmos 2021, s.22). Palander (2006) definierar också begreppet segregation som geografisk företeelse med hänvisning till rumslig åtskillnad mellan befolkningsgrupper (Palander 2006, s.16).

1.4.2 Typer av segregation

Segregation kan förstås utifrån olika dimensioner. *Socioekonomisk* segregation innefattar en kategorisering av individer baserad på deras tillgång till ekonomiska medel exempelvis yrkesgrupp eller utbildningsnivå. *Etnisk segregation* handlar om indelning av människor som har samma egenskaper som exempelvis nationalitet, religion och etnisk tillhörighet. *Demografisk segregation* är en generell uppdelning efter kön, ålder och hushållstyp. *Boendesegregation* bildas när grupper av människor i ett samhälle lever och är bosatta åtskilda från varandra på olika geografiska bostadsområden. *Skolsegregation* gäller när elever med gemensamma egenskaper och förutsättningar, exempelvis utifrån föräldrarnas inkomst eller utbildningsnivå, är splittrade mellan olika skolor. *Arbetsmarknadssegregation* inträffar när människor med olika egenskaper arbetar inom olika yrkeskategorier på samma arbetsplats eller i olika geografiska områden, till exempel en överrepresentation och underrepresentation av utrikes födda kvinnor i vissa yrken (Delmos 2021, s.22-24).

1.5 Bakgrund till Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation

Det var först i januari 2020 som Linköpings kommun beslutade om en ny samordningsmodell för att bekämpa segregationen med fokus på ökad trygghet och brottsförebyggande insatser. Det var politiskt prioriterade mål och insatserna inriktades på tre olika områden i Linköping; Berga, Ryd och Skäggetorp eftersom områdena har socioekonomiska utmaningar. Fem utvecklingsområden har tagits fram för nämnda områden eftersom det är fem områden som Linköpings kommun ser ett behov av utveckling och förändring. Utvecklingsområdena är: ”ökad trygghet, gemenskap och delaktighet i samhället, fler i arbete eller meningsfull sysselsättning, utbildning för att barn och vuxna ska nå sin fulla potential, trivsamma livsmiljöer för ett sammanhållet Linköping, och en rikare fritid för alla”. Nämnda utvecklingsområdena har bearbetats och tagits fram med utgångspunkt från ”regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation” samt Linköpings kommunövergripande mål och nulägesbilderna med utgångspunkt från de ”utmaningar som har identifierats i Berga, Ryd och Skäggetorp”. Varje utvecklingsområde har ett antal åtgärder som skall genomföras och utvärderas (Åtgärdsplan mot segregation 2022, Linköpings kommun s.7-9).

1.6 Arbetsfördelning

Samarbetet har fungerat väl. Redan från början planerades arbetsfördelningen genom att vi hade ansvar för olika delar av arbetet i syfte att vara mer effektiva och produktiva. För att underlätta arbetet har vi delat upp kunskapsläget och teoridelen mellan oss. Mahdi hade ansvaret att skriva om kunskapsläget och Nicoleta hade ansvaret att skriva om teoridelen. Övriga delar i uppsatsen arbetade vi och skrev ihop. Vi har kontinuerligt fört diskussioner i varje del av uppsatsen och kompletterat varandra tills vi var överens om innehållet. Vi har haft träffar både på Campus Helsingborg för att skriva tillsammans men även Zoom-möte/chatt - för diskussioner när vi skrev hemifrån. Vi har haft bra diskussioner och kommentarer under arbetets gång och när svårigheter dök upp hittade vi alltid en lösning.

2. Kunskapsläge

I denna del kommer vi att redogöra för den aktuella forskningen inom fältet och ämnet segregation. I sökningen av tidigare forskning har vi använt oss av Libris, LUBSearch, referenslistor från tidigare forskning, Google Scholar och ArtikelSök. Med hjälp av olika sökord såsom "segregation", "bostadssegregation", "segregation och utanförskap", "minskad segregation" fick vi fram olika vetenskapliga artiklar och forskningsrapporter samt avhandlingar som på olika sätt berör segregation. Dessa har sammanfattats och presenterats nedan.

Andersson et al. (2017) ger en kort forskningsöversikt om segregationen i Sverige. Med historisk utgångspunkt skriver Andersson et al. (2017) att industrialiseringens genomslag och den socioekonomiska utvecklingen i linje med de förändringar inom bostadspolitiken och satsningar på miljonprogrammen under 1970-talet samt mottagandet av allt fler nyanlända flyktingar har bidragit till den polarisering som vi ser idag mellan centrum och ytterkant.

I artikeln "Swedish cities now belong to the most segregated in Europe" presenterar Catharina Thörn och Håkan Thörn (2017) deras forskning om stadsutvecklingen i svenska storstäder (Catharina Thörn & Håkan Thörn 2017, s.293–295). Författarna i likhet med Andersson et al. (2017) diskuterar bland annat styrningssättet i storstäderna, bostadspolitikens nya reformer och friskolereformen som möjliga orsaker till den ökande segregation och sociala ojämlikheter.

I sin artikel betonar även Hans Swärd (2022) diskussioner kring utsatta bostadsområden med utgångspunkt från en studie som hade gjorts i en stadsdel i London (Swärd 2022, s.556–562). Han skriver i linje med Håkan och Catharina Thörn (2017) att välfärdspolitiska och bostadspolitiska förändringar i Sverige under 1970–1990-talet slagit hårt mot olika bostadsområden. Att enbart fokusera på brottslighet och invandring i utsatta områden riskerar att stigmatisera dessa områden. Det krävs mer övergripande åtgärder från både stat och kommun för att bekämpa segregationen, menar Swärd (2022).

Kölegård Stjärne et al. (2016) skriver i artikeln ‘Boendesegregationens utveckling och konsekvenser’ om skillnader mellan resursstarka och resurssvaga bostadsområden i förhållande till framgångsrik socialisering och karriär (Kölegård Stjärne et al. 2016, s.155–157).

I sin avhandling diskuterar och problematiserar Camilla Palander (2006) olika aspekter av den svenska storstadspolitiken i förhållande till områdesbaserade åtgärdsprogram som utformades under 1990-talet i syfte för minskad segregation. Palander (2006) med hänvisning till andra forskare nämner fördelar och nackdelar med områdesbaserad politik samt den stigmatisering som medförs i samband med genomförandet av dessa åtgärdsprogram som även Swärd (2022) har påpekat på i sin artikel. Men Palander (2006) menar dock att det finns både möjligheter och begränsningar att fortsätta med de områdesbaserade åtgärdsprogrammen.

Ytterligare en person som har intresserat sig för segregationsfrågor är Emma Holmqvist (2009) som i sin avhandling skriver om politikens roll i arbetet mot minskad segregation. *Blandat boende* var ett nationellt mål under 1970- och 80-talen i Sverige för att främja en integrerad befolkning. Byggnationen tog fart under den tiden med olika byggnadstyper och storlekar i alla bostadsområden och för alla samhällsklasser men att denna målsättning förändrades och intresset för blandat boende sjönk på grund av 1980-talets förändrade villkor för bostadsbyggande samt att det fanns en rädsla att blandade boende skulle leda till konflikter. Blandat boende ger alltså goda förutsättningar och möjligheter för att bryta den rumsliga segregationen men mycket svårare att åstadkomma social integration genom denna strategi, förklarar Holmqvist (2009). Med hänvisning till Palanders (2006) avhandling belyser Holmqvist (2009) att varken storstadssatsning eller blandat boende som enskilda strategier kommer inte kunna bryta segregationen, men en kombination av dessa två strategier ses som ett komplimenterande sätt samt ökar möjligheterna att ta itu med segregationen.

I artikeln "Konfliktlösning i delade städer" skriver Annika Björkdahl och Lisa Strömbom (2017) om politiska och demokratiska processer i delade städer och hur de är kopplade till konflikter, segregation och sociala motsättningar (Björkdahl och

Strömbom 2017, s.548–551). Författarna belyser med utgångspunkt från tre städer (Malmö, Köpenhamn och Toronto) det faktum att dessa städer har satsat och avsatt resurser för att bryta segregation och utanförskap men att det inte har varit tillräckligt. Författarna visar i deras studie att i Malmö och Köpenhamn har områdesprogrammen bara utövats som ytligt försök att stärka och lyfta utsatta stadsdelar med fokus på urbana förnyelseprojekt medan i Toronto har fokuset varit på flernivåsamverkan på regional och federal nivå för att hantera segregationsfrågor.

I linje med Palanders (2006) och Holmqvists (2009) studier diskuterar Petra Sundlöf (2008) i sin avhandling olika aspekter av den områdesbaserade programmen. Sundlöf (2008) lyfter fram att åtgärderna mot segregation i andra europeiska länder har varit mer fokuserade på fysiska förbättringar inom ramen för storstadssatsningen medan i Sverige har insatser varit socialt inriktade. Sundlöf (2008) menar att det finns fördelar att fortsätta med områdesbaserade satsningar för att begränsa konsekvenser av segregationen men att dessa selektiva insatser troligtvis inte kan bryta segregationen. Om fokuset med åtgärder är på att göra förbättringar i en viss del av en kommun, kan det finnas andra närliggande område som anses mindre attraktiva. Problemen minskar i det området åtgärderna fokuseras på, men detta kan leda till att problemen istället ökar i andra område (Sundlöf, 2008 s.187-188).

I en ny forskningsrapport publicerad av SNS med titeln *Bostadsområdets betydelse för brottslighet och barns möjligheter* skriven av forskarna Hans Grönqvist, Susan Niknami och Torsten Santavirta (2023) konstateras att barns uppväxtmiljöer spelar en betydande roll för deras livsmöjligheter. Forskarna tycker att situationen är särskilt bekymmersamt i de utsatta områden och uppmanar till olika åtgärder bland annat en åtgärd som underlättar för barnfamiljer att flytta från utsatta bostadsområden (Grönqvist et al. 2023 s. 9-10).

Sammanfattningsvis har tidigare forskning visat segregationens utveckling historiskt med fokus på bland annat industrialismens fart, förändrade bostadspolitik och miljonprogrammen samt de områdesbaserade programmen. Tidigare forskning

har på olika sätt belyst fördelar och nackdelar med de områdesbaserade programmen exempelvis att dessa program är billiga, lätthanterliga och legitimitetskapande samtidigt som de är både inkluderande och exkluderande beroende på geografiska områden. Men tidigare forskning har inte belyst hur arbetet mot segregation framställs och presenteras. Därför ska vi i denna studie belysa och synliggöra hur Linköpings kommun genom deras åtgärdsplaner som områdesbaserade program framställer arbetet mot segregation.

3. Teoretiskt ramverk

För att analysera studiens empiriska material (åtgärdsplanerna) har vi utgått från kunskapssociologiskt perspektiv och vi har använt oss av sociologiska teorier. Vi har analyserat studiens resultat dels med hjälp av stigmat teorin och dels med institutionell etnografiteorin. Vi tog utgångspunkt i Erving Goffmans teori om stigma från 60-talet för att tydliggöra stigmatiseringen av individerna och i och med det även stigmatiseringen av olika områden. Vi tog också utgångspunkt från Dorothy Smiths teori: Institutionell etnografi från 80-talet som i vår studie används för att belysa hur institutioner genom text osynligt koordinerar människors handlingar. Vi använde oss av Goffmans begrepp, *stigma* och *kategori* samt av Smiths begrepp, *ruling relation*, *text*, *intertextualitet* och *definitionsprivilegium* i vår studie.

Denna studie kommer att specifikt fokusera på den tribala stigman som förklaras i nästa följande stycke och som refererar till socialt avvikande. Denna typ av stigma är relevant för vår undersökning av segregation eftersom tribala stigma kommer från uppfattningen om kulturella skillnader, vilket ofta resulterar i diskriminering, bildandet av stereotyper eller till och med social utestängning. Genom att utforska denna typ av socialt stigma strävar vi att få djupare insikter i segregationens dynamik och dess följder.

3.1 Stigmateori - Erving Goffman

Erving Goffmans stigmateori syftar på hur individer med stigmatiserade identiteter uppfattas och behandlas i samhället. Enligt Goffman (1986) är stigma en social egenskap som är diskrediterande och minskar individens sociala status. Han differentierar tre typer av stigma; *den fysiska stigman* som är karakteriserad av de fysiska missbildningarna, *det psykiska stigman* som han förklarar som fläckar på den individuella karaktären och som kan uppfattas som svag vilja, stela övertygelse samt oärlighet och *den tribala stigman* som innefattar ras, nation och religion. De sistnämnda kan vara ärftligt menar Goffman (Goffman 1986, s.3–4).

Enligt Goffman (1986) är tribala stigman kopplat till människor från en speciell stam eller etnisk grupp. Denna form av stigma har sitt ursprung från kulturella skillnader och påverkar hur människor samspelar och tänker. Det finns en övertygelse att personer från vissa stammar eller etniska grupper bär med sig medfödda negativa egenskaper som förknippas med stereotyper och fördomar. Denna typ av stigma kan leda till social isolering vilket kan påverka individens identitet och relationer i samhället. Goffman framhåller vikten av att förstå denna typ av stigma som en unik form av socialt stigma som påverkar individer baserat på deras kulturella tillhörighet. Goffman (1986) uttrycker: ”By definition, of course we believe a person with a stigma is not quite human. On this assumption we exercise varieties of discrimination, through which we effectively, if often unthinkingly, reduce his life chances” (Goffman 1986, s.4-5).

3.1.1 Stigma

Goffman (1986) förklarar i boken *Stigma Notes on the management of spoiled identity* var ordet stigma har sitt ursprung från. Han säger att begreppet stigma myntades av grekerna och användes för att beskriva fysiska indikatorer som avslöjade något negativt eller ovanligt av den moraliska karaktären som en person hade. Dessa indikatorer eller stigmatiserade märke, antingen skurna eller brända på kroppen användes för att påvisa att personen som bar på dem var antingen slav, brottsling eller förrädare - någon som ansågs moralisk nedsmutsad som skulle

undvikas särskild i offentliga miljöer. På senare tid när kristendomen blev dominerande lades två nya betydelser till ordet stigma. Den första betydelsen var heliga märken på kroppen som såg ut som blommor och visade Guds nåd och den andra var en medicinsk term som använde denna religiösa betydelse för att beskriva tecken på sjukdomar på kroppen. Begreppet stigma är idag vanligt förekommande och används på samma sätt som den ursprungliga betydelsen men den refererar inte så mycket till dem synliga tecknen på kroppen. Stigma förstås nu mer som en social process som involverar nedvärdering (Goffman 1986, s.1).

3.1.2 Kategori

Goffman (1986) använder begreppet *kategori* för att referera till hur människor kategoriseras av samhället utifrån olika egenskaper som ras, kön, socialklass, yrke och nationalitet. Goffman (1986) använder begreppet *kategori* i relation till stigma och hävdar att stigmatisering ofta innebär tilldelning av en viss individ i en viss kategori som är förknippad med vissa egenskaper. Han påstår att medlemmar av en stigmakategori tenderar att bilda mindre sociala grupper med andra som delar samma stigma. Vidare förklarar han att när medlemmar av samma stigma kommer i kontakt med varandra, kan de ändra sin behandling av varandra med förklaringen av att de tillhör samma "grupp". Att tillhöra en stigmatiserad kategori ökar sannolikheten att medlemmen bildar relationer med de andra som tillhör denna grupp. Goffmans slutsats är att stigma kategorier är betydelsefulla i att forma sociala interaktioner och relationer mellan individer (Goffman 1986, s.23).

För en mer detaljerad klassificering av människor använder sig Goffman (1986) av andra begrepp som "avvikare inom sin grupp" (medlemmar som avviker från normerna inom en grupp) och "sociala avvikare" (sammansviktare) (Goffman 1986, s142-144). Han nämner även andra två typer av sociala kategorier: minoritetsmedlemmar och personer från lägre socioekonomiska bakgrunder. Vidare förklarar han att den första är bestående av etniska och ras minoriteter som har en gemensam historia, kultur och nationellt ursprung och den andra av medlemmar tillhörande underklassen. Den sistnämnda kategorin utmärker sig genom tal och utseende (Goffman 1986, s.145-146).

Båda begreppen *kategori* och *tribala stigma* hänvisar till hur människor klassificeras och behandlas inom samhället. Sociala kategorier omfattar en bredare spektrum av egenskaper och fokuserar inte enbart på stamidentitet som den tribala stigman gör, men båda bidrar fortfarande till stigmatisering.

3.2 Institutionell etnografi - Dorothy Smith

Walby (2012) beskriver Institutionell etnografi (IE) som en variant av avvikande etnometodologi, mer som en form av etnografi. Målet med denna typ av etnografi är att avslöja hur människors vardag och arbete formas och koordineras av institutionella krafter. Ursprunget av IE har spårats ut under sent 1960-tal ur feministiska debatter. Den utvecklades sedan av Dorothy Smith, en kanadensisk sociolog och feminist. Smith ifrågasatte de traditionella modellerna för samhällsvetenskaplig forskning som ignorerade eller raderade verkliga människors levda upplevelser och perspektiv (Walby 2012, s.143).

Enligt Aakvaag (2011) är Smiths institutionella etnografi snarare en metod för att studera samhället eller ett alternativt tillvägagångssätt för att förstå och studera det sociala på ett sätt som förbinder aktör och struktur, mikro och makro. (Aakvaag 2011, s. 232). Även Townsend (1996) skriver i artikeln *Institutional Ethnography: A Method for Showing How the Context Shapes Practice* att institutionell etnografi är både en metod och en teori för att utveckla en analys av makt (Townsend 1996, s.192). Å andra sidan skriver Walby (2012) att IE är varken en metod eller en teori utan mer en agenda för utredning som styrs av olika teoretiska och metodologiska åtaganden (Walby 2012, s. 141). LaFrance (2018) skriver att IE breddar och omformulerar etnografens roll genom att introducera en undersökande metod som avslöjar sambandet mellan samhället och hur människor agerar. Trots sitt ursprung i sociologin har IE spridit sin påverkan även till andra olika område såsom hälsa, psykiatri, arbetsterapi med mera (LaFrance 2018, s.12-13).

Aakvaag (2011) tar upp en potentiell kritik mot Smiths IE som är svårigheten att förklara alla de oavsiktliga och missuppfattade objektiva sociala sammanhang som finns i ett modernt samhälle. Till exempel uppstår invändningen om hur Smith kan

analysera institutionella interaktioner eller fördelningen av ekonomiska, kulturella och sociala resurser utan att hon ska använda sig av abstrakta kategorier som funktionalismens systembegrepp eller objektiverande tillvägagångssätt som kvantitativa metoder. Dessutom, menar Aakvaag, att det finns frågor om Smiths förmåga att förklara sambandet mellan klassbakgrund och social status, social bakgrund och utbildningsprestationer eller social bakgrund och hälsa om hon insisterar att studera samhället nerifrån och upp (Aakvaag 2011, s 245).

Enligt Smith (2005) börjar institutionell etnografi med att hitta en viss utgångspunkt i en institution som hjälper oss att förstå hur den fungerar, sedan är fokuset på verkliga problem eller problem som människor står inför på grund av denna institution. Enkelt sagt handlar det om att förstå hur institutioner påverkar människor genom att utforska människors verkliga problem och bekymmer (Smith 2005, s. 32).

Smith (2005) menar att IE har ett dubbelt syfte. För det första syftar institutionell etnografi till att skapa kartor som hjälper människor att förstå de dominerande maktrelationer och institutionella strukturer som på något sätt påverkar de. För det andra handlar det om att utveckla kunskap och tekniker för att avslöja hur institutioner och maktrelationer fungerar i det västerländska samhället (Smith 2005, s.51). Smith betonar vidare att inom IE finns en grundläggande övertygelse att varje individ är unik och har sin egen personliga historia och erfarenheter. Varje individ ser saker från olika perspektiv, känner saker på olika sätt, har olika behov, önskemål och intresse. Forskaren är intresserad av att lära sig av deras erfarenheter genom att följa hur deras vardagliga liv och handlingar är involverade i sociala relationer som grundar sig i institutioner (Smith 2005, s.61).

3.2.1 Ruling relations

Begreppet *Ruling relations* utvecklad av Dorothy Smith (2005) kan översättas till svenska som *styrningsrelationer*. Smith (2005) definierar begreppet som "that extraordinary yet ordinary complex of relations that are textually mediated, that connect us across space and time and organize our everyday lives- the corporations, government bureaucracies, academic and professional discourses, mass media, and

the complex of relations that interconnect them” (Smith, 2005, s.10). Begreppet avser hur människors interaktioner och relationer i vardagen genom institutioners texter formas och organiseras. Det som Smith syftar på är att institutioner i olika hierarkiska ordning genom textproduktion medvetet styr människors vardag men också hur samhället i stort ska organiseras och regleras.

Inom begreppet styrningsrelationer beskriver Smith sociala relationer som olika sätt där individer är sammanlänkade och interagerar med varandra inom ett specifikt socialt sammanhang och inkluderar både formella relationer som är organiserade av institutioner och informella som uppstår i de vanliga sociala interaktionerna. Enligt Smith (2005) styrs vi av individer som arbetar i olika organisationer. Även om dessa individer är unika formas deras handlingsutrymme av de organisationer som de arbetar inom. Därigenom blir dessa organisationer involverade i våra liv och strukturerar vardagliga livet. Smith (2005) uppger några enkla exempel som att läsa tidningen, att handla, att ta barnen till skola eller ta ett lån och menar att dessa vardagliga aktiviteter kopplar oss till större sociala system som styr våra liv. Dessa aktiviteter, menar hon, länkar oss till både styrningsrelationer och det ekonomiska systemet som styr samhället (Smith 2005, s.18).

Smith & Griffith (2022) påpekar att våra vardagliga liv är påverkade av *ruling relations*, relationer som, även om vi är en del av dem, tvingar oss att följa deras sätt att fungera. *Ruling relations* handlar inte bara om de formella regler och lagar som styr samhället, utan också om de informella normer och praktiker som påverkar våra interaktioner, identiteter och erfarenheter (Smith & Griffith 2022, s.7–11).

3.2.2. Text

Inom det institutionella etnografiska tillvägagångssättet använder sig Smith (2005) av begreppet *text* för att hänvisa till alla skriftliga eller muntliga uttalande, till exempel transkriberingen av en intervju, olika policydokument eller tidningsartiklar som produceras inom en viss institution och som har till uppgift att upprätthålla dess sociala konstruktion. Smith (2005) menar att de texter som produceras av *ruling relation* presenterar inte världen ur samma perspektiv som läsarens vardagsupplevelser. I stället skapar *texten* en egen version av verkligheten

som till och med kan ersätta läsarens personliga upplevelser av en händelse (Smith, 2005 s.28).

Smith (2005) argumenterar att *text* uppkommer i knutpunkten mellan de lokala miljöerna av människors vardag och de styrande relationer (Smith, 2005, s.101). För Smith är texter inte bara neutrala representationer av verkligheten, texter är involverade i att skapa maktrelationer inom institutioner. Genom att analysera texter och försöka göra kopplingar mellan dem försöker hon avslöja de dolda sociala relationer och maktstrukturer som ligger till grund för våra vardagsupplevelser. Aakvaag (2011) diskuterar att texter är i Smiths tankesätt en av de viktigaste "mötesplatserna" i ett modernt samhälle mellan det som händer konkret i vardagslivet och övre makter (Aakvaag 2011, s.237).

3.2.3. Definitionsprivilegium

Smith (1990) presenterar en grundlig analys av en text/ intervju med syfte att läsaren kan bilda egen uppfattning baserad på olika detaljer. Hon poängterar att det är berättarens ansvar att definiera situationen och beskriva den i detaljer. Denna definition av situation ger instruktioner för att välja lämpliga kategorier av åtgärder som svar på situationen. Smith (1990) förklarar att berättarens förmåga att utnyttja detta privilegium har stor betydelse för att forma berättelsen (Smith 1990, s.38).

Samtidigt använder sig Smith (2005) av begreppet *intertextualitet* som är lånat från litteraturteorin och innebär att texter är sammanlänkade med varandra istället för att vara isolerade. Inom IE använder Smith begreppet för att belysa hur texter på ett högre nivå styr och formar texter på en lägre nivå genom hierarkiska relationer (Smith, 2005 s.226).

4. Metod

Vår studie är baserad på analys av två offentliga dokument då vi med utgångspunkt från studiens syfte och frågeställningar valde att analysera dokument som var publicerade, mer specifikt två kommunala åtgärdsplaner mot segregation från 2022 och 2023 i samma kommun (Linköpings kommun). En fördel med dokumentanalys enligt Bryman (2018) är att dokument, speciellt arkivmaterial, är sådant material som inte “påverkas av forskarens värderingar och uppfattningar” (Bryman 2018, s.657). Han poängterar vidare att nackdelen är att det finns en begränsning av validiteten hos dess datakälla eftersom “de inte skapas i något specifikt forskningssyfte” (ibid). Bryman menar att innehållsanalys bygger oftast på källor som är en typ av dokument. Bryman (2018) redovisar för J. Scotts indelning av dokument som är i första hand uppdelade i *personliga* och *officiella* dokument och sedan när det gäller det sistnämnda differentierade i *privata* och *offentliga* dokument (J Scott, 1990 refererad i Bryman, 2018 s. 657).

De dokument som är studiens empiriska underlag är en typ av officiella dokument från privat källa, (i detta fall Linköpings kommun) exempelvis från företag eller organisationer som vanligtvis producerar och publicerar många olika typer av dokument (Bryman 2018, s.665). Enligt Bryman är vissa av dessa dokument tillgängliga för allmänheten medan andra inte är offentliga. Vidare menar Bryman att denna typ av material och dokument används ofta av etnografiska forskare som fokuserar på och undersöker en organisation (ibid). Vi har valt att studera hur arbetet mot segregation framställs på lokal nivå genom att begränsa oss och utgå från hur Linköpings kommun presenterar arbetet mot segregation genom åtgärdsplanerna. Vi betraktar Linköpings kommun som institution, där olika typer av dokument produceras och publiceras. Bland annat kommunens åtgärdsplan mot segregation som är officiellt dokument och tillgänglig på kommunens hemsida för alla.

Med hjälp av den kvalitativa innehållsanalysen som innebär att söka efter bakomliggande teman i det empiriska materialet som analyseras har vi lyckats att

identifiera olika teman i åtgärdsplanerna kopplade till studiens syfte och frågeställningar för djupare analys (Bryman 2018, s.677). Dessa teman är redovisade i bearbetning och analysdelen. Valda teman i det empiriska materialet har med hjälp av kodning och markeringar skapats för tydlig illustration av analysarbetet.

Larsen (2018) påpekar att vid kvalitativ analys av data är innehållsanalys ett vanligt förekommande tillvägagångssätt. Han menar att det vanligtvis handlar om att koda texterna och klassificera koderna i tema och kategorier. Sedan granskas datamaterialet för att identifiera betydande mönster eller processer som utvärderas med hjälp av tidigare forskning och teorier. Enligt Larsen (2018), innehållsanalys går ut på att identifiera samband, göra jämförelser och ställa frågor genom att undersöka mönster i data. Han säger vidare att det är en fördel att innan kodning och klassificeringsprocessen påbörjas läsningen av materialet flera gånger för att få en bättre förståelse av innehållet (Larsen 2018, s.160f).

4.1 Metodologiska övervägande

Det som är centralt i vår studie är hur Linköpings kommunen framställer arbetet mot segregation genom presentation av åtgärdsplanerna, inte hur de arbetar med frågor eller genomför insatser kopplade till segregation. Vi har tittat närmare på hur kommunen presenterar sitt arbete kring segregation, för att kunna förstå hur kommunen formulerar och förmedlar sitt ansvar när det gäller denna viktiga samhällsfråga.

Bryman (2018) lyfter fram att i analys av dokument är det viktigt och tänka på att människor alltid har någon idé eller perspektiv när de skriver olika dokument. Att läsaren inte får ta för givet att dokument bygger på objektiva beskrivningar av en viss situation eller företeelse (Bryman 2018, s.666). De dokument som analyseras i studien är skriven och producerad av Linköpings kommun vilket gör det viktigt för oss att vara uppmärksamma på och undersöka hur innehållet och beskrivningar i dokumenten är vinklade eller presenterade utifrån ett visst perspektiv som redovisas närmare i studiens analysdel. En annan viktig aspekt som Bryman (2018) med

utgångspunkt från Atkinson & Coffey (2004) resonemang diskuterar när det gäller dokumentanalys är att dokument skapas i syfte att förmedla intryck som ska vara positiv och till fördel för ägaren av dokumentet. Därför blir det viktigt att ifrågasätta den kontext som dokumenten produceras i och vem som är mottagaren eller läsaren av det producerade dokumentet (Atkinson & Coffey, 2004 refererat i Bryman 2018, s.674–676).

Med utgångspunkt från Atkinson & Coffey (2004) resonemang kommer vi att närmare undersöka studiens empiriska material vilka är åtgärdsplaner mot segregation för att se hur och på vilka sätt förmedlas de positiva intryck som Linköpings kommun framställer genom dessa dokument.

För att kunna bedöma kvaliteten av de valda dokumenten som är studiens empiriska material har vi utgått från J. Scotts (1990) bedömningskriterier vilka är *autenticitet*, *trovärdighet*, *representativitet* och *meningsfullhet* (J. Scott, 1990 refererad i Bryman, 2018 s. 657). Autenticitet innebär ifall materialet som används har ett tydligt och äkta ursprung vilket vi anser att de är autentiska eftersom båda åtgärdsplanerna mot segregation från 2022 och 2023 var anträffbara på Linköpings kommuns hemsida. Genom en enkel Google sökning hittas dessa dokument som dessutom är en trovärdig källa då kommunen har producerat och publicerat det på deras hemsida. Trovärdighet syftar till om materialet är ”utan felaktigheter och förvrängningar”(ibid). Vi upplever att det krävs större uppmärksamhet gällande trovärdighetskriteriet eftersom kommunen genom publicering av dessa dokument på ett sätt visar på hur de arbetar med frågor kopplade till segregation till alla som läser eller vill ta del av dokumenten. Å andra sidan går det att säga att det är kommunen som står bakom och bestämmer innehållet i dessa dokument utifrån deras intresse som dokumenten skall utformas. Därför är det viktigt att dokumenten betraktas på ett neutralt förhållningssätt eftersom de inte är objektiva beskrivningar av en verklighet fullt ut. Med representativitet menas om materialet är typiskt i sitt slag och i vilken grad som den är typiskt (ibid). Frågan om representativitet upplever vi som komplicerat eftersom materialet i sig är typiskt för vad som en åtgärdsplan ska innehålla men det krävs omfattande undersökning för att kunna hitta och jämföra liknande dokument för att slutligen bedöma hur typisk vårt valda

dokument är jämfört med andra liknande dokument. Meningsfullhet handlar om ifall materialet är tydligt och begripligt (ibid). Vi bedömer att studiens empiriska underlag har varit både tydligt och begripligt eftersom det gick att utläsa och förstå materialet. Dessutom innehåller åtgärdsplanerna tydlig struktur och begripliga beskrivningar.

4.2 Urval

Urvalet av studiens empiriska material grundar sig på vad som är väsentligt för studiens syfte och frågeställningar. Med hjälp av målstyrt urval som innebär att välja material, det vill säga empiriska underlag (åtgärdsplaner mot segregation), som gör det möjligt att kunna besvara studiens forskningsfrågor (Bryman 2018, s.498). Med utgångspunkt från studiens frågeställningar började sökningar på olika kommuners hemsidor efter relevanta dokument, nämligen åtgärdsplan mot segregation. Det var inte många kommuner som hade den typen av dokument eller någon form av åtgärdsplan mot segregation men vi lyckades hitta ett antal kommuner som hade någon typ av åtgärdsplan mot segregation. Dock varierade innehållet och mängden av information i åtgärdsplanerna mellan de olika kommuner. För att kunna genomföra en djupgående analys utifrån studiens syfte och frågeställningar samt den tidsram som vi fick för att utföra studien valde vi att enbart fokusera på en kommun vilket blev Linköpings kommun.

Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023 hittades med hjälp av sökmotorn Google där ord som "åtgärdsplan" respektive "handlingsplan mot segregation" användes. Linköpings kommun har sedan 2020 åtgärdsplaner mot segregation som redigeras och uppdateras varje år. Vi bedömde att innehållet och mängden av informationen i kommunens åtgärdsplan mot segregation är tillräckligt och intressant samt relevant för att välja som empirisk analysbar material. Texten och innehållet i åtgärdsplanerna framställer arbetet mot segregation på olika sätt. I båda åtgärdsplanerna har ett antal åtgärder formulerats för att minska och bekämpa segregationen i Linköpings kommun. Åtgärder är riktade mot specifika områden i kommunen. Med hjälp av nulägesbeskrivningar om berörda områden vidtas de åtgärder som anses nödvändiga. Områden som omfattas

av åtgärdsplanerna är Berga, Ryd och Skäggetorp. Arbetet mot minskad segregation i Linköpings kommun framställs först genom områdesbeskrivning för att sedan framställas som argumentation för vilka åtgärder som är lämpliga att verkställa.

Vi valde att ta del av Linköpings kommuns två senaste versioner av åtgärdsplaner mot segregation. En från 2022 och en från 2023 för att kunna synliggöra hur de här två åtgärdsplanerna hänger ihop och förstärker varandra när det kommer kommunens framställning av arbetet mot segregation. Det handlar om intertextualitet som Bryman (2018) framhåller genom att referera till Atkinson och Coffey (2004) som menar att det finns en kommunikation och koppling mellan ett dokument och andra dokument eftersom ett dokument alltid refererar till andra dokument (Atkinson & Coffey, 2004 refererat i Bryman 2018, s.674).

4.3 Tillförlitlighet gällande metoden

I diskussionen om tillförlitligheten i vår studie har vi valt att utgå från Lincoln och Gubas (1985) alternativa kriterier för bedömning och värdering av kvalitativ forskning (Lincoln & Guba 1985 refererat i Bryman 2018 s.467). Författarna menar att begreppen reliabilitet och validitet används och är mest relevant inom kvantitativ forskning. Inom kvalitativ forskning introducerar Lincoln och Guba (1985) alternativa begrepp och kriterier för utvärdering. När de bedömer av en kvalitativ studie presenterar de upp fyra delkriterier inom ramen för tillförlitlighet. Dessa delkriterier omfattar trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att bekräfta och verifiera resultatet. Innebörden av dessa delkriterier lyfter fram vad som är viktigt och tänka på i resonemang om en studies tillförlitlighet under utförandet av en kvalitativ undersökning (ibid).

Med utgångspunkt från dessa delkriterier har vi genom tydliga beskrivningar i varje avsnitt i denna studie redovisat hur vi har gått till vägar i enlighet med vad som ska ingå i en kvalitativ forskning. Genom att ha ett tydligt syfte och de frågeställningar som har legat till grund för att koordinera vår studie, har vi lyckats att redogöra för tidigare forskning inom fältet samt välja teoretiska begrepp som varit behjälpliga i tolkningen och analysen av åtgärdsplanerna. Med hjälp av dessa täta beskrivningar,

redogörelser samt belysning av de resultat som vi har kommit fram till i studien har vi förstärkt både trovärdigheten och pålitligheten i vår studie.

Dock är det värt att nämna att resultaten i denna studie bygger på en kontextuellt unik infallsvinkel baserad på en djup och fyllig analys av två dokument. Därför är det svårt att kunna överföra resultaten till andra kontexter. Det är upp till läsaren att bedöma resultatens överförbarhet utifrån olika detaljer och beskrivningar som lyfts fram i studien. Vi har under studiens gång kontinuerligt försökt att ha ett neutralt och objektivt förhållningssätt till undersökningen, men det går inte att med full säkerhet säga att studiens resultat mer eller mindre inte har påverkats av våra egna tolkningar eller värderingar av det material som legat till grund för utförandet av studien.

En annan aspekt som är viktigt att ta hänsyn till i diskussionen om tillförlitlighet är att vi har utifrån studiens syfte och frågeställningar bara tagit del av en viss mängd material, det vill säga enbart två dokument och med hjälp av teoretiska begrepp och övrig litteratur kommit fram till resultat och slutsatser, vilket betyder att resultaten är svårt att generalisera till andra kontexter. Det är kvaliteten på teoretiska resonemang och slutsatser med utgångspunkt från det empiriska materialet som forskaren presenterar, avgör generaliserbarheten i en kvalitativ undersökning (Bryman 2018. s.485).

4.4 Bearbetning och analys

Studiens empiriska material består av två dokument (åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023) som Linköpings kommun har publicerat på sin hemsida. Dessa dokument har analyserats och bearbetats utifrån Bryman (2018) och Larsen (2018) redogörelse för kvalitativ innehållsanalys kopplat till studiens syfte och frågeställningar.

Till en början lästes dessa två dokument översiktligt för att få en helhetsbild om innehållet. Sedan gick vi igenom materialet mer noggrant ett antal gånger och fokuserade på teman som var relevanta till studiens frågeställningar. Teman som

skapades under arbetets gång tydliggjordes och exemplifierades genom olika valda citat från materialet för att kunna analyseras med hjälp av tidigare forskning och teoretiska begrepp/perspektiv samt övrig litteratur. De valda teman som vi har riktat fokus på är följande: *trygghet, sysselsättning, utbildning, livsmiljö och fritid*.

Efter sortering av relevanta citat kopplat till valda teman och studiens frågeställningar valde vi enbart ett antal citat under varje tema som vi bedömde som analyserbara. Genom bearbetningsprocessen av materialet synliggjordes hur och på vilka sätt arbetet mot segregation framställs i Linköpings kommun.

4.5 Etiska överväganden

All forskning som bedrivs i Sverige måste följa forskningsetiska principer vilka är *Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet* och *Nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002). Eftersom vår studies empiri består av offentliga dokument, finns det inga enskilda individer att ta hänsyn till. Informationskravet innebär att forskaren ansvarar för att informera de som berörs av forskningen (Vetenskapsrådet, 2002) *Informationskravet* är inte relevant i vår studie eftersom det finns inga direkta personer som ska informeras om undersökningens syfte och dess ändamål. Samtyckeskravet innebär att deltagarna har rätt att välja om de vill delta eller inte och bestämma över deras medverkan (Vetenskapsrådet, 2002) *Samtyckeskravet* är inte heller relevant i denna studie med tanke på att det inte finns deltagare i undersökningen som behöver ge sitt samtycke. Konfidentialitetskravet innebär att alla personuppgifter som samlas från deltagare i en undersökning ska behandlas med konfidentialitet och lagras på ett säkert sätt för att förhindra obehörig åtkomst (Vetenskapsrådet, 2002) denna princip är inte heller relevant för studien eftersom åtgärdsplanerna innehåller inga uppgifter om specifika individer som behöver behandlas med konfidentialitet. Det fjärde kravet är *Nyttjandekravet* som innebär att insamlade uppgifterna inte får användas i ett annat syfte än forskningsändamålet. Nyttjandekravet är inte heller aktuellt i denna studie eftersom materialet som vi har samlat och använt, var redan offentliggjorda på Linköping kommuns hemsida.

5. Resultat och analys

I denna del redogör vi för det resultat som framkom i vår studie när vi genomfört analysen av Linköpings kommuns två offentliga dokument benämnda ”åtgärdsplaner mot segregation 2022 och 2023”. Valda teman och citat från åtgärdsplanerna har analyserats med hjälp av valda teorier och tidigare forskning. Resultaten inleds med en kort presentation av åtgärdsplanerna och därefter är resultaten uppdelad i två delar med kopplingar till studiens frågeställningar. Första delen av resultaten är menat att besvara studiens första frågeställning och andra delen är menat att besvara studiens andra frågeställning.

5.1 Framställning av områdena Berga, Ryd och Skäggetorp

Linköpings kommun har identifierat följande tre områden: Ryd, Berga och Skäggetorp som utsatta områden och har tagit fram åtgärdsplaner för att minska och åtgärda segregationen i nämnda områden. Även om åtgärdsplanerna beskriver specifika ansträngningar som ska göras, konstaterar kommunen att de engagerar sig även i “ordinarie arbete” för att mildra de negativa konsekvenserna av segregationen (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022, s.4). Linköping kommuns åtgärdsplaner mot segregation har som övergripande syfte att bekämpa rumslig segregation. Denna typ av segregation är en utmaning som behöver motverkas genom olika insatser eftersom den har negativa konsekvenser för både individen och samhället. Grönqvist et al. (2023) studie stödjer ovanstående beskrivning som kommunen framhåller därför att i Grönqvist studie påvisas att växa upp i områden som kännetecknas av socioekonomisk svaghet, hög segregation och hög brottslighet ökar risken för negativa konsekvenser för barns livschanser.

Särskilt fokus läggs på områdena Ryd, Berga och Skäggetorp i åtgärdsplanerna. Målet för år 2022 var att skapa en attraktiv och trygg stad, att tillhandahålla högkvalitativa välfärdstjänster som är tillgängliga för alla, att främja en stark gemenskap och främja sysselsättningsmöjligheter. Målet inkluderade också

möjligheter till kultur och rekreation samt att se till att skolor ligger i framkant när det kommer till kunskap. Inför år 2023 har fokuset och målet förändrats och större vikt läggs på att förbättra tryggheten i nämnda områden och minska den rumsliga segregationen som innebär att skapa en miljö där invånarna känner sig trygga. Särskilt uppmärksamhet kommer att läggas på att skolor ska uppnå studiero i skolan och på så sätt kunna hjälpa elever att nå sina kunskapsmål (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022 & 2023, s.4-5).

Av åtgärdsplanerna framgår fem viktiga perspektiv som kommunen ska ta i beaktning när det kommer till åtgärder och utvecklingsområdena. Dessa perspektiv är ”delaktighet, samverkan, kommunikation, jämlikhet och jämställdhet” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022 & 2023, s.9). För varje utvecklingsområde som finns i Linköping kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023 finns det nulägesbeskrivningar av områdena Berga, Ryd och Skäggetorp som kort beskriver läget, utmaningar och vad som behöver göras i dessa områden för att åstadkomma den utveckling och förändring som kommunen strävar efter.

5.1.1 Områdesbeskrivningar

Granskningen av nulägesbeskrivningar om Berga, Ryd och Skäggetorp i åtgärdsplanerna belyser vilken syn och uppfattning som kommunen har om dessa områden. Genom beskrivningar i form av text framställer kommunen områdena som ett problem och en orsak till segregationen. Det är områdena och människor som bor i områdena som ses som problemet utifrån de beskrivningar som framgår av kommunens åtgärdsplan. Exempelvis när det kommer till utvecklingsområde 1: ”Ökad trygghet, gemenskap och delaktighet i samhället” skriver kommunen om nulägesbeskrivning på följande sätt:

”I Berga, Ryd och Skäggetorp förekommer kriminalitet och brottslighet. Det förekommer regelbundet samlingar av ungdomar vilket skapar oro, främst kring centrumen. Cykelstöld, skadegörelse och narkotikaförsäljning är vanligt förekommande och det finns platser som upplevs som otrygga. I områdena riskerar

barn och unga att dras in i kriminella miljöer. [...] I Berga, Ryd och Skäggetorp finns det många människor som lever i utanförskap eller i social utslagning. Dessa individer behöver olika former av stöd från samhället och hjälp för att integreras och inkluderas'' (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022, s.12).

Citatet ovan är ett exempel på hur kommunen uttrycker uppfattningen om berörda områden. En möjlig tolkning är att människor som bor i dessa områden är annorlunda och avviker från det normala. Citatet tyder på det som Goffman (1986) benämner socialt avvikande. Socialt avvikande betyder i detta fall att kommunen genom tilldelning av grupper av människor som har vissa egenskaper avviker från sociala normer. Stigmatisering av områdena sker när kommunen genom nulägesbeskrivningar om områdena pekar ut de människor som bor där som avvikande från normerna. Konsekvensen av detta påpekande kan i sin tur leda till att människor som bor i dessa områden känner sig mindre värda och får sämre bemötande.

Med utgångspunkt från det som Smith (1990) kallar definitionsprivilegium kan citatet ovan också förstås utifrån hur beskrivningen av de tre områdena Berga, Ryd och Skäggetorp framställs i åtgärdsplanerna. Det är tydligt att berättaren, som i detta fall är kommunen, har privilegiet att framställa dessa områden på ett visst sätt för att sedan kunna motivera vilka åtgärder som behövs. Genom att ha kontroll över beskrivningen kan berättaren forma bilden av en viss situation och betona specifika problem eller utmaningar vilket ger berättaren makt att sätta fokus mot de åtgärder som anses nödvändiga utifrån hur ett problem eller utmaning definieras. Definitionsprivilegium hjälper läsaren att förstå att berättaren har en viss avsikt och kan framställa områdena på ett sätt som tjänar till deras syfte.

Smith (2005) hävdar att vissa aspekter utelämnas med mening i en text vilket synliggörs i åtgärdsplanerna och citatet ovan. Vissa detaljer lämnas ut med avsikt för att undvika fullständig öppenhet kring allt arbete som genomförs, men också för att kunna komma med en förklaring av de åtgärder som är planerade. Ett exempel är att citatet ovan inte säger något om gemenskap, glädje eller folk som ställer upp

för varandra just i dessa tre områdena eftersom detta inte är relevant för att kunna argumentera för de planerade åtgärderna.

Swärd (2022) belyser i likhet med Smith resonemang om definitionsprivilegiet att enbart fokusera på brottslighet och invandring i utsatta områden är inte lösningen på segregationspolitiken. Snarare blir dessa områden stigmatiserade i och med den uppmärksamhet som områdena får i både media och politik. Att situationen i de ovanstående områdena är i nödläge beror snarare på strukturella förhållanden i samhället och de historiska samhällsförändringar som skedde i Sverige under 1970-talen påpekar Andersson et al. (2017). Förändringar i framförallt bostadspolitik och satsningar på miljonprogrammet, som sedan lämnades av medelklassen och fylldes av flyktingar, kan förklara den utveckling som framgår av citatet ovan (Andersson et al. 2017).

Även när det kommer till utvecklingsområde 2 som handlar om arbete och sysselsättning sammanfattas nulägesbeskrivningen på följande sätt:

”Även andelen personer som uppburit ekonomiskt bistånd någon gång under 2018 var betydligt högre i Berga, Ryd och Skäggetorp jämfört med Linköping totalt. Sammantaget är det många vuxna i Berga, Ryd och Skäggetorp som inte har ett arbete att gå till. (...) I Skäggetorp fanns det år 2019 nästan 2000 barn och unga som levde i relativ fattigdom, det vill säga lever i hushåll med låg ekonomisk standard” (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2023, s.20–21).

Att kommunen fokuserar på utanförskap, kriminalitet och fattigdom hos individer i citatet ovan och föregående citat kan tolkas som att kommunen lägger skulden på individerna som är bosatta i områdena. Som Goffman (1986) resonerar kan detta förstås som systematisk indelning, kategorisering och stämpling av individer som bär på det tribala stigma utifrån deras kategoritillhörighet som kan vara allt från etnicitet, nationalitet, kultur och liknande. Att antalet personer med ekonomiskt bistånd ökat i områdena och att många barn lever i relativ fattigdom förutom stigmatisering av invånarna ger en bild av sociala problem som ska legitimera varför åtgärdsplanerna som helhet och de utformade åtgärder behövs.

Kölegård Stjärne et al. (2016) förklarar skillnaden mellan resurssvaga och resursstarka områden. Att omfattningen av sociala problem kännetecknar hur resursstark eller resurssvag ett område är. I enlighet med det som Kölegård Stjärne et al. (2016) lyfter fram, framgår av citatet ovan att i områden som betecknas som ”resurssvaga bostadsområden” det vill säga områden med betydande arbetslöshet, en stor andel människor med låg inkomst, en betydande rörlighet av invånare, omfattande andel invandrare och föräldrar som är ensam vårdnadshavare finns tecken som förutsätter reduceringen av möjligheterna till lyckad socialisering och karriär (Kölegård Stjärne et al. 2016, s.155–157). Den utveckling som beskrivs i citatet ovan där många i områdena är bidragstagare, arbetslösa och lever i relativ fattigdom är ett resultat av bostadspolitiska förändringar sedan miljonprogrammet men också att styrningssättet i städerna har förändrats och tagit nya former, som Catharina Thörn och Håkan Thörn (2017) diskuterar i deras studie. Författarna menar på att styrningssättet i storstäderna har förändrats då entreprenadstyrning blivit en trend och strategi i syfte att göra staden ekonomisk attraktiv för de rika och investerare. En allt för nära samarbete mellan lokalpolitiken och de privata aktörer där investerare och privata byggbolag har fått en enorm inflytande över stadsutvecklingen och påverkat lokala politiska prioriteringar. Vissa stadsdelar i storstäder ses som finansiell tillgång medan andra stadsdelar lämnas åt sitt öde vilket har ökat den sociala segregationen (Catharina Thörn och Håkan Thörn 2017, s.293-295).

5.1.2 Institutionaliserade texter

För att förstå varför ett visst område beskrivs som utsatt och segregerat samt hur ett visst problem eller utmaning i områdena definieras i åtgärdsplanerna för att åtgärdas, kan ett sätt vara att ifrågasätta och förstå de dominerande maktrelationerna och institutionella strukturerna som är närvarande och involverade i samhället och i vårt vardagsliv.

Med utgångspunkt från Smith (2005) institutionella etnografi och begreppet styrningsrelationer (ruling relations) kan vi konstatera att i det västerländska samhället är människors handlingar och aktiviteter samordnade av institutionell

påverkan. Människor påverkas av individer som verkar i olika samhällsinstitutioner. Våra sociala relationer på lokal nivå är därmed kopplade till övergripande institutioner som formar och strukturerar vårt beteende och våra vardagliga aktiviteter. Enligt Smith (2005) sprids och förmedlas detta kraftfulla styrningssätt (styrningsrelationer) genom texter.

I likhet med Smith ståndpunkt ovan betraktar vi åtgärdsplanerna som en form av text som har producerats inom en viss institution i detta fall Linköpings kommun. Dessa dokument har till uppgift att koordinera och samordna arbetet mot segregation främst i områdena Berga, Ryd och Skäggetorp. Åtgärdsplanerna som text förmedlar samhälleliga styrningsrelationer och är ett resultat av institutionella makter och krafter som både direkt och indirekt styr och organiserar arbetet mot segregation på ett objektiviserande sätt genom framställning av nulägesbeskrivningar där subjekten som är människan osynliggörs och stigmatiseras. Men hur skapades åtgärdsplanerna, varför skapades de och varför är innehållet format på ett visst sätt samt vilka kopplingar har de med det translokala? Styrningsrelationer är ständigt närvarande i åtgärdsplanerna och förmedlas genom text och dess innehåll som i sin tur formar och organiserar kommunens tjänstemäns aktiviteter, interaktioner och handlingssätt men också påverkar invånarna i berörda områden när områdesbeskrivningar leder till åtgärder som resulterar i interaktionsförändringar i dessa områden när åtgärderna har verkställts. På så sätt skapas maktrelationer och ojämlikheter som har utgångspunkt i samhällets institutioner.

Även om åtgärdsplanerna har skapats i ett lokalt sammanhang, är de fortfarande kopplad med det translokala som kan vara andra institutioner utanför Linköping exempelvis regeringen och dess förvaltningar vilket framgår av åtgärdsplanerna eftersom åtgärder och utvecklingsområdena har formulerats dels utifrån regeringens långsiktiga strategi och dels utifrån Delmos rekommendationer för att minska och motverka segregationen (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023 s.9).

Citatet nedan är ett exempel på hur åtgärdsplanerna som skapats i ett lokalt sammanhang (Linköpings kommun) grundar sig i det translokala som är kopplat till

dokument och texter som har producerats av regeringen och Delmos som statlig myndighet.

”Utvecklingsområdena har formats utifrån Linköpings kommunövergripande mål, regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation samt nulägesbilderna med fokus på utmaningarna som har identifierats i Berga, Ryd och Skäggetorp” (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022 och 2023 s.9).

Följande citat är också ett tydligt exempel på sambandet mellan det lokala och translokala:

”Initialt togs nulägesbilder fram med statistik och beskrivningar av områdena och utmaningar och knäckfrågor att lösa formulerades. Utifrån detta och utifrån regeringens och Delmos rekommendationer formades fem utvecklingsområden” (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2023 och 2022 s.7).

Det som blir synlig i åtgärdsplanerna är att områdesbeskrivningar i åtgärdsplanerna kan vara ett resultat av olika institutioners relationer med varandra. Denna interaktion genererar ständigt olika typer av texter och dokument som påverkar både människorna som verkar i dessa institutioner och även våra normer om hur vi ska vara, hur vi ska arbeta och interagera med varandra. Att Berga, Ryd och Skäggetorp framställs som segregerat och utsatt behöver nödvändigtvis inte ses utifrån ett lokalt sammanhang utan bortom det lokala som har stor inverkan i det som görs lokalt.

Sambandet är tydligt när regeringen och dess statliga myndigheter producerar texter i olika former som har till syfte att slutligen styra vårt vardagsliv. Vi människor är aktivt och omedvetet involverade i dessa medvetet organiserade strukturer genom att skapa, sprida och dela texter som slutligen reglerar och styr de dagliga aktiviteterna som kan vara allt från hur vi ska arbeta, interagera eller förhålla oss till varandra. Åtgärdsplanerna som text har till syfte att koordinera arbetet mot segregation i ett visst område.

5.1.3 Åtgärdsplaner i ett intertextuellt sammanhang

Åtgärdsplaner och framställningar av berörda områden kan vara ett resultat av den institutionella ordningen och samhällsliga styrningsrelationer, men kan också förstås utifrån texters relationer med varandra. Å ena sidan menar Smith (2005) att texter inte är isolerade och har alltid kopplingar till varandra genom hierarkiska relationer där texter på högre nivå styr och formar texter på lägre nivå. Å andra sidan menar Atkinson och Coffey (2004) att ett dokument alltid har kopplingar till andra dokument (se Bryman 2018, s.674).

I åtgärdsplanerna står det att de fem utvecklingsområdena med flera åtgärder har formats och grundar sig i bland annat regeringens långsiktiga strategi och Delmos rekommendationer för att minska och motverka segregation (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2023 och 2022 s.7,9). Det här kan förstås förutom sambandet mellan det lokala och translokala också utifrån det intertextuella sammanhanget när åtgärdsplanerna refererar till regeringens dokument och Delmos som anses vara texter på högre nivå som till viss del styr och har inverkan på åtgärdsplanerna som anses vara text och dokument på lägre nivå.

Ett exempel från åtgärdsplanerna är följande citat som refererar till angivna förvaltningar som får i uppdrag att genomföra åtgärder mot segregation relaterad till det som ingår i deras ansvarsområde:

”Vid varje åtgärd finns en utpekad ansvarig förvaltning och i vissa fall även enhet/avdelning. Några av åtgärderna är mindre omfattande och genomförs av utpekad förvaltning inom ordinarie verksamhet, medan andra åtgärder är mer omfattande och kräver samverkan mellan fler, eller andra beslut för att verkställas” (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2023 och 2022 s.9).

Det som även framgår av citatet ovan är att ansvariga förvaltningar i sin tur utifrån åtgärdsplanerna och utifrån ansvarsområdet utformar åtgärder som är anpassade efter deras förvaltning. Det som syns i förvaltningars nya mindre utformade

åtgärder kan vara att de också i sin tur refererar eller pekar på den ursprungliga texten som är åtgärdsplanerna.

Som Smith (2005) pekar på är texter inte isolerade, vilket synliggörs i citatet ovan. När texter reser genom institutioner och förvaltningar tar de nya former som ständigt har kopplingar och refererar till den ursprungliga varianten. Även om åtgärdsplanerna ses som ett isolerat och sammanhållet dokument så är dessa egentligen ett svar på och sammansättning av flera andra dokument som resulterat i hur områdena Berga, Ryd och Skäggetorp stämplats och definierats och framställs som orsaken till den uppkomna segregationen. Vad som framställs av åtgärdsplanerna hänger ihop med strukturella förhållanden i samhället och de högre texters auktoritära egenskaper.

5.2 Framställning av åtgärder

I Linköping kommuns åtgärdsplaner mot segregation 2022 och 2023 finns flertal åtgärder kopplade till de fem utvecklingsområdena i syfte för hur arbete mot segregation ska genomföras. I åtgärdsplanen mot segregation 2023 fann vi enbart 50 åtgärder i jämförelse med år 2022 som hade 60 åtgärder. Vi kunde även se att vissa åtgärder har behållits, medan andra har genomgått uppdateringar. Dessutom har nya åtgärder införts och andra har tagits bort helt. Åtgärder har formulerats som vi tidigare påpekat utifrån bland annat nulägesbeskrivningar om områdena, Delmos rekommendationer och regeringens långsiktiga strategi. I genomgång av åtgärder har vi lagt märke på ett antal åtgärder som vi citerat för att analysera och svara på vår andra frågeställning i vår studie. Vi ska nu med hjälp av valda åtgärder som citerats från åtgärdsplanerna synliggöra hur områdesbeskrivningar hänger ihop med formandet av åtgärder, konkret sagt förhållandet mellan områdesbeskrivningar och åtgärder. Men också vad som händer när åtgärder verkställs.

5.2.1 Ökad trygghet

I åtgärdsplan 2022 står det att kommunen ser ett behov av ökad trygghet i områdena Berga, Ryd och Skäggetorp, på grund av ökade kriminalitet och brottslighet i

områdena. Bland annat att det förekommer skjutningar, bränder och kriminella gängs ökade närvaro (Linköpings kommuns åtgärdsplan mot segregation 2022, s.12).

Av åtgärdsplanen mot segregation 2022 framgår en åtgärd som handlar om kameraövervakning i syfte att öka trygghet och förebygga brott (åtgärd 1.4).

”Kamerabevakning ska införas i Berga, Ryd och Skäggetorp. En utbyggnad av kamerabevakning och annan trygghetsskapande teknik ska byggas ut successivt. Syftet är ökad trygghet och större chans att klara upp brott” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022, s.14).

Citatet har formats utifrån nulägesbeskrivningen i områdena när det kommer till utvecklingsområde 1 som handlar om ”ökad trygghet, gemenskap och delaktighet i samhället” då kommunen uppger hur omfattande kriminaliteten och brottsligheten är i dessa områden och vikten av att införa just denna typ av åtgärd (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022, s.12). Citatet är en text på några rader men det som finns bakom texten säger mycket mer om institutionella mönster och styrningsrelationer som har kontrollfunktioner av människors aktiviteter. När kommunen och dess tjänstemän bestämmer att kameror ska sättas upp i dessa områden förmedlar de sina intentioner via text. Texten i form av åtgärd ska sedan materialiseras, det vill säga när intentioner blir konkret verklighet när kameran är uppsatt. Invånarna i området börjar plötsligt bete sig annorlunda eftersom de vet att de är övervakade och på det sättet blir det märkbar och synligt att invånarnas nya interaktionsmönster i områdena har en direkt koppling till den ursprungliga texten som var en åtgärd. Att texter har en central roll och är involverad i skapandet av maktrelationer och förmedling av styrningsrelationer är för Smith (2005) inte förvånande därför att texter länkar oss samman och fungerar som en mötesplats där allt vi gör organiseras och kontrolleras medvetet och objektiv (Aakvaag 2011, s.237). Genom ovanstående åtgärd synliggörs hur beskrivning och definition av ett problem eller område som har formats i institutionella miljöer leder till åtgärder som i sin tur förändrar människors handlingar och görande.

Att åtgärder förändrar interaktionsmönstret hos invånarna i Berga, Ryd och Skäggetorp kan också ses ur en annan synvinkel. Åtgärden ovan är specifikt riktad mot nämnda områden där människor med olika bakgrund och etniciteter bor i. Utifrån den kategorisering som sker när områden och människor delas in i grupper utifrån deras kategoritillhörighet som kan vara allt från ras, kön, socialklass, yrke och nationalitet sker också stigmatisering när dessa områden och människor som bor där framställs som avvikande (jämför Goffman 1986). Konsekvenserna blir att invånarna i dessa områden bildar tillsammans relationer med varandra och det skapas mindre sociala grupper som delar samma stigma och på så sätt formas nya relationer och interaktioner mellan invånarna i områdena (Goffman 1986, s.23). När grupperingar i form av *vi och de* skapas, ökar polariseringen i samhället. Catharina och Håkan Thörn (2017) lyfter fram att styrningssättet i storstäderna har förändrats under senaste åren och resultatet av detta har lett till konflikter mellan fattiga förorter och staten (polisen) i form av skjutningar och brinnande bilar. I linje med Catharina och Håkan Thörn (2017) tar också Andersson et al. (2017) upp polarisering mellan centrum och ytterkant när de övergivna områdena lämnades av medelklassen under 1970-talet.

5.2.2 Selektiv åtgärd

En annan åtgärd som tillhör utvecklingsområde 2 (fler i arbete eller meningsfull sysselsättning) handlar om ökat företagande bland invånarna med utländsk bakgrund i områdena Berga, Ryd och Skäggetorp. Åtgärden är direkt riktad mot invånarna med utländsk bakgrund som står utanför arbetsmarknaden och att detta ska vara som en möjlighet att få dem i arbete.

”Under 2022 har erfarenheter och lärdomar samt nätverk byggts upp vilket kommer att forma och vidareutveckla insatsen under 2023. Områdesnära insatser med Startup Time café i Berga, Ryd och Skäggetorp kommer fortlöpa. Syftet är att tillgängliggöra, anpassa och utöka nyföretagarrådgivningen till målgruppen så att fler kan ta del av kommunens stöd till nyföretagare som genomförs av Nyföretagarcentrum. Målgruppen för projektet är invånare med utländsk bakgrund, med fokus på boende i Berga, Ryd och Skäggetorp, som har

förutsättningar och viljan att starta ett eget företag efter anpassad rådgivning och stöttning” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2023, s.23-24).

Åtgärden kan ses som ett positivt initiativ vid en första läsning. Men att åtgärden ska bara gälla människor med utländsk bakgrund sänder signaler om selektiva insatser för grupper av människor som har kategoriserats och stämplats indirekt i form av föreställningar om vad utlänningar föredrar att sysselsätta sig med (jämfört med Goffman 1986). Palander (2006) menar att områdesbaserade åtgärdsprogram / områdesbaserad politik riskerar att medföra stigmatisering på så sätt att de boende och bostadsområdet betraktas som problem vilket gör att den negativa bilden av bostadsområdet blir nationellt erkänd. De boende, arbetslösa, lågutbildade som bor i området ses som problemet till följd av politikens intryck snarare än strukturella förhållanden i samhället (Palander 2006, s.113–119). Vidare påpekar Palander (2006) att områdesbaserade program inkluderar vissa och exkluderar andra geografiskt sätt. Det kan vara så att exkluderande individer kanske inte bor i just de utsatta områden vilket gör att dessa individer inte kan dra nytta av dessa åtgärder vilket gör politiken selektiv.

Att fokuset är på invånarna i dessa områden och hur de ska sysselsätta sig säger något mer övergripande om hur invånaren i relation till kommunen och övriga institutioner känner sig maktlös och styrs av vad som har tryckts i form av text i åtgärdsplanerna. Men också hur kommunen som ligger bakom denna åtgärd styrs av åtgärden och åtgärdsplanerna som helhet därför att det är åtgärden som både kommunen och invånaren ska förhålla sig till. På så sätt går det att förstå hur invånarnas och kommunens tjänstemäns vardag och arbete organiseras och styrs av texter i form av åtgärder som har producerats av institutioner i olika hierarkiska ordningar.

5.2.3 Gott föräldraskap

Vi tittar närmare på en ytterligare åtgärd som ingår i utvecklingsområde 3 (“Utbildning för att barn och vuxna ska nå sin fulla potential”) och som handlar om utbildning i föräldraskap. Även när det kommer till föräldraskap ska detta också

regleras och organiseras genom utbildning och det ska främst vara anpassad efter en viss målgrupp. I nulägesbeskrivningen om utvecklingsområde 3 står det att vuxnas utbildningsnivå i Berga, Ryd och Skäggetorp är låga och att många har enbart förgymnasial utbildning (Linköpings kommun Åtgärdsplan mot segregation 2022, s.24). Åtgärden framställer bristande föräldraskap och även en del av problemet med segregationen.

”Åtgärd 3:6 Gör en översyn av utbildningarna kring föräldrastöd: Syftet är att stärka föräldraskapet. Utbildningarna kan behöva anpassas efter målgrupp” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022, s.26).

Citatet ovan är ytterligare exempel på en institutionell text i form av åtgärd som har till uppgift att forma och koordinera föräldrarnas interaktion med sina barn i syfte att uppnå ett gott föräldraskap. Citatet kan med Smith (2005) synsätt tolkas som institutioners makt att identifiera och beskriva vad rätt föräldraskap är och vad som behöver förstärkas genom att forma åtgärden som är anpassad efter målgrupp. Det är alltså institutionernas agerande som påverkar både interaktionen mellan barnet och förälder men också interaktionen mellan utbildningsansvarige och målgruppen. Sambandet är tydligt när texten sammanlänkar dessa interaktioner och formar individers erfarenheter och vardag som är involverade i åtgärden på olika sätt. Målgruppen som genom utbildning som också utgår från texter och riktlinjer blir marginaliserade och förminskade utifrån hur institutionen / kommunen framställer föräldraskap. Det är också viktigt att betona återigen att texter enligt Smith (2005) som har producerats av institutioner (styrningsrelationer) inte är neutrala utan mer eller mindre vinklade och perspektiv inriktade som presenterar egen version av verklighet och är involverade i skapandet av maktrelationer inom institutioner.

Att utbildningen i föräldraskap ska anpassas efter målgrupp kan också ha betydelsen att föräldrarna känner sig stigmatiserade, dels på grund av bristande föräldraskap, dels att utbildningen ska vara specifikt inriktad mot en viss målgrupp. Det är med Goffmans (1986) ord individer som har egenskaper som avviker från det normala, i detta fall avvikande från vad som anses vara gott föräldraskap. När föräldrar samlas för att få utbildning i föräldraskap delar de samma stigma eftersom

de vet att de har egenskaper i föräldraskap som inte matchar de normer som finns i samhället om föräldraskap. Konsekvensen blir att föräldrarnas syn på sig själv och den föräldraskap som den har påverkas genom dålig självkänsla och osäkerhet samt att inte vilja närvara på utbildningen för att inte pekas som avvikande och annorlunda.

Kölegård Stjärne et al. (2016) menar att normer och beteende formas och sprids i vardaglig interaktion i ett grannskap och när ett fåtal i ens grannskap har utbildning eller arbete så är förebilder färre att se upp till. Förväntningar på arbete och utbildning är därför lägre i resurssvaga områden (Kölegård Stjärne et al 2016 s.155–157). Det som Kölegård påpekar kan förstås som att Linköpings kommun vill genom åtgärden ovan ”utbildning i föräldraskap” öka möjligheter att bryta dysfunktionella normer och beteende och främja positiva sociala interaktioner i Berga, Ryd och Skäggetorp. Å andra sidan diskuterar Björkdahl och Strömbom (2017) att i Malmö skapades områdesprogrammen för att lyfta och stärka vissa eftersatta stadsdelar men att områdesprogrammen har bara utövats som försök och det har funnits brister gällande finansiering och följsamhet. Tjänstemännen som arbetar med att verkställa det som ingår i områdesprogrammen menar att de saknar stöd och resurser från Malmö stad och ledningen för att genomföra de förändringar som behövs (Björkdahl och Strömbom 2017 s.548–551). Björkdahl och Strömboms (2017) argumentation är relevant, eftersom det inte är säkert att Linköpings Kommun kommer att ha tillräckliga medel för att finansiera utbildningen samt att tillgodose de stöd och resurser som behövs i genomförandet av åtgärden. Även om kommunen lyckas med finansiering av åtgärden finns det annat som kan hindra arbetet. Palander (2006) med utgångspunkt från sin intervjustudie i sin avhandling menar att tjänstemännen konstaterar att stigmatisering är ett av de största hindren i ett lokalt utvecklingsarbete. Invånarna får en negativ stämpel och stämplas för att de bor i en viss plats vilket har förnedrande påverkan på individen. Journalister, politiker, forskare och majoritetssamhället över lag betraktas som aktiva i stigmatiseringsprocessen (Palander 2006, s.173).

5.2.4 Modernisering som lösning

Fortsättningsvis framgår av åtgärdsplanen mot segregation 2023 åtgärd 4.5 tillhörande utvecklingsområde 4 som handlar om att skapa trivsamma miljöer genom att modernisera stadsparken vid Skäggetorp centrum.

”Fortsatt arbete ska ske för att möjliggöra byggnation/modernisering av aktivitetspark/stadsdelspark i centrum av Skäggetorp under 2023 och 2024. Detta utifrån den utredning inklusive jämställdhetsanalys som genomförts under 2022” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2023, s.31).

Citatet fokuserar på nybyggnation och modernisering av trivsamma miljöer i stadsparken i Skäggetorp centrum som en åtgärd och möjlig lösning på segregationen som präglar staden. Utifrån nulägesbeskrivningen menar kommunen att stadsdelen Skäggetorp har dels dåligt rykte och dels gamla byggnader som minskar attraktiviteten och detta leder till att många väljer att lämna området när de får möjlighet (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2023, s.28-29). Därför är åtgärden utformad i syfte att öka attraktionen i stadsdelen och på så sätt skapa en mer sammanhållen stad, enligt kommunen.

I genomgång av tidigare forskning finns det blandade diskussioner om denna typ av lösning mot segregation. Björkdahl och Strömbom (2017) lyfter fram att i Köpenhamn har det också skapats särskilda områdesprogram i syfte att bekämpa ungdomskriminalitet, öka förtroendet för myndigheterna och övriga satsningar i vissa stadsdelar. Dock har Köpenhamn satsat mycket på urbana förnyelseprojekt i flera utsatta stadsdelar med fokus på utsikt och det yttre det vill säga förnyelser i det egna området. Sociala frågor har inte prioriterats lika mycket i den särskilda områdesprogrammen utan olika bygg och förnyelseprojekt såsom avvägning mellan park och parkeringsytor har varit utgångspunkten för att hantera den växande segregationen men resultaten av satsningar har inte varit tillräckligt (Björkdahl & Strömbom 2017, s.548–551).

I likhet med Björkdahl och Strömbom (2017) hävdar också Sundlöf (2008) att selektiva åtgärder riktade mot ett område inom en kommun kan medföra konsekvenser. Hon förklarar att även om framgångsrika förändringar uppnås genom en åtgärd och målen nås, finns det fortfarande ett annat närliggande område som betraktas som minst attraktivt. I för sig minskar problemet i det utvalda området som var föremål för åtgärder men då utvecklas problemen i andra områden istället (Sundlöf 2008, s.187–188).

Åtgärden ovan om modernisering av stadspark kan också tolkas med utgångspunkt från Smith (2005) institutionella etnografi och de styrningsrelationer som hon lyfter fram. För att illustrera hur interaktionen och aktiviteten i Skäggetorp centrum kan förändras genom modernisering av parken börjar utgångspunkten i människors vardagliga upplevelser. De upplevelser som invånarna har om stadsdelen Skäggetorp är enligt kommunen orsaken till att många väljer att flytta eller inte vistas där. Det som kan hända när åtgärden tillämpas och blir konkret verklighet är att attraktionen ökas i Skäggetorp centrum genom att den fysiska miljön i centrum upplevs som trivsamt genom modernisering av bland annat parken. Plötsligt börjar fler människor vistas i parken och centrum. Fler människor från andra områden börjar besöka parken och centrum och många väljer att bo kvar eller till och med flytta dit eftersom det är ett attraktivt område och på så sätt möts de och länkas samman. Det som sammanlänkade och koordinerade de människor i och till den platsen kopplas alltså till den ursprungliga texten i form av åtgärd som utformades i institutionella miljöer.

5.2.5 Kategorisering av individer

Utöver moderniseringsåtgärden i exemplet ovan finns det dessutom ett annat exempel på åtgärd som ingår i utvecklingsområde 5 (en rikare fritid för alla) och handlar om att involvera fler barn och unga i kulturskolan.

”Det planeras att införa ett differentierat avgiftssystem för kulturskolan så att kostnaden blir lägre för hushåll med låga inkomster. Det är en åtgärd som förhoppningsvis kan leda till att Kulturskolans utbud tillgängliggörs för fler barn

och unga och att det kan bli en fortsättning efter Kulturpuls i skolan” (Linköpings kommuns Åtgärdsplan mot segregation 2022, s.35-36).

Att sänka kostnader för hushåll med låga inkomster i förhoppningen att fler barn och unga ska delta i kulturlivet som åtgärd, ger en positiv bild av kommunens arbete mot segregation. Men att rikta åtgärden mot bara hushåll med låga inkomster kan medföra stigmatisering i form av att framställa dessa hushåll kategoriserat i medlemmar av tillhörande underklassen (Goffman 1986, s.145). Dessa individer skiljer sig från normativa sociala grupper därför att de är präglade av sin socioekonomiska status (§ibid). Med hänvisning till studier inom segregation menar Palander (2006) att fördelen med områdesbaserade åtgärder är att inskrivandet av dessa program är ekonomiska och lätthanterliga och legitimitetsskapande när det upprättas en tydlig förbindelse som sker mellan problem och åtgärd och att fler lokala aktörer involveras. Men att stigmatisering sker när dessa program inkluderar vissa och exkluderar andra samt att området framställs som problemet till följd av politikens intryck (Palander 2006, s.113–119). I likhet med Palander (2006) diskuterar Holmqvist (2009) att samhället är komplext och det går inte att hitta bara en åtgärd eller lösning som hindrar segregationsprocesser (Holmqvist 2009, 171–173). För att slutligen kunna bryta segregationen behövs det att fler åtgärder prövas och utvärderas. Med hänvisning till Palanders (2006) studie skriver Holmqvist (2009) att varken storstadssatsning eller blandat boende som enskilda strategier kommer inte kunna bryta segregationen, men en kombination av dessa två strategier ses som ett komplimenterande sätt samt ökar möjligheterna att angripa segregationen.

Om åtgärden ovan ses ur Smith (2005) institutionella etnografi kommer fokuset vara på samhällets institutioner som har makten över människors vardag och hur deras erfarenheter formas. Det handlar om människors institutionaliserade interaktioner som med hjälp av texter som är producerade av institutioner styr människors handlande på olika sätt och på olika platser (Smith 2005 s. 21, 51). Genom att införa ett differentierat avgiftssystem för hushåll och barnfamiljer med socioekonomiska utmaningar ökas möjligheterna för fler barn att delta på de aktiviteter som anordnas av kulturskolan och på så sätt ökas närvaron av flera barn

på kulturskolan. Att närvaron av fler barn och unga ökas på kulturskolan har en stark koppling till åtgärden som formulerades i form av text som sedan materialiserades. Åtgärden som en gång skapades i institutionella miljöer i detta fall kommunen och dess förvaltningar, som sedan blir ny verklighet med förändringar gällande barn och ungas deltagande och ökade närvaro på kulturskolan.

6. Slutdiskussion

I detta kapitel kommer vi knyta säcken till den studie som vi genomförde. Kapitlet är menat att sammanfatta de resultat och slutsatser som vi fått fram i analysen kopplat till studiens syfte och frågeställningar men också att föra en diskussion kring valet av metod och teori samt förslag på vidare forskning.

6.1 Sammanfattande resultat

Studiens syfte är att undersöka hur arbetet mot segregation i form av åtgärdsplan framställs i Linköpings kommun. De resultat som vi har kommit fram till i vår studie visar och synliggör hur områdena Berga, Ryd och Skäggetorp och dess invånare genom områdesbeskrivningar som framgår av åtgärdsplanerna stigmatiseras och disciplineras för åtgärder. Åtgärder som förändrar invånarnas sociala interaktioner och begränsar deras vardag och liv som resultat av institutionella krafter och strukturer.

6.1.1 Frågeställning 1

Berga, Ryd och Skäggetorp framställs som problemet och orsaken till den ökade segregationen i Linköping utifrån nulägesbeskrivningar om områdena i åtgärdsplanerna. Nulägesbeskrivningar i form av text som både definierar och kategoriserar både områden och invånarna vilket medför stigmatisering. Tidigare forskning har pekat på risken och konsekvenser av att se området som problemet istället för strukturella förhållanden i samhället och politiska prioriteringar. Att områdena framställs som segregerade och präglade av sociala problem kan också

förstås utifrån ett intertextuellt sammanhang eftersom åtgärdsplanerna är ett resultat och sammansättning av flera andra dokument som systematiskt bidragit till åtgärdsplanernas skapande. Genom nulägesbeskrivningar framställs Berga, Ryd och Skäggetorp som starkt segregerade och utsatta samt präglade av kriminalitet och otrygghet.

6.1.2 Frågeställning 2

Områdesbeskrivningar framställs som argumentation och legitimering av de formulerade åtgärderna i åtgärdsplanerna. Åtgärder i form av text förändrar människors interaktioner på både gott och ont när de verkställs. Institutioner och människor som arbetar i institutioner har en central roll i hur och på vilka sätt människors vardag systematiskt organiseras och begränsas utifrån vad som förmedlas genom texten i åtgärdsplanerna (Smith 2005). Åtgärdsplanerna som helhet kan förstås som ett resultat av samhällsliga styrningsrelationer som har till syfte att koordinera och organisera hur och på vilka sätt arbetet mot segregation i Linköpings kommun ska genomföras för att åstadkomma förändring på bekostnad av territoriell stigmatisering.

6.1.3 Diskussion kring valet av metod och teori

Valet av metod och teori i vår studie var inte självklar från början. Men utifrån studiens syfte, omfattningen och den tidsramen som vi hade för att genomföra studien bestämde vi oss att välja den kvalitativa dokumentanalysen som metod. Eftersom vi hade åtgärdsplanerna som empiriskt material gick det att tillämpa metoden på ett bra sätt och identifiera de teman som var relevanta till frågeställningar. En möjlig förstärkning av metodens tillförlitlighet skulle vara att komplettera den med en intervjustudie, genom att intervjua personer som är ansvariga för åtgärdsplanerna. Intervjuerna skulle möjliggöra att ställa frågor kring innehållet i åtgärdsplanerna och dess innehåll men också att få möjligheten att jämföra om vi har tolkat och uppfattat innehållet på samma sätt som intervjupersonerna.

Gällande valet av teorier avvaktade vi med att först läsa igenom åtgärdsplanerna för att få en bild och uppfattning av innehållet. Med hjälp av våra tidigare kunskaper om olika teorier under utbildningens gång valde vi att utgå från Erving Goffmans klassiska stigmatologi som var både intressant och passande för att applicera i analysen och förstå empirin på annat sätt. Smiths institutionella etnografi bekantade vi oss först efter intressanta diskussioner om möjliga förslag på teorier med vår handledare. Institutionell etnografi gav oss ett unikt perspektiv för att förstå samhället i stort och olika typer av texter. Teorin var till stor hjälp för att tolka och förstå åtgärdsplanerna i sin helhet, samt dem specifika citat som vi valde att analysera. Sammanfattningsvis var både metoden och teorier i vår studie tillämpningsbara och användbara.

6.1.4 Förslag på vidare forskning

Studiens resultat synliggjorde hur arbetet mot segregation framställs lokalt, vilket kan vara intressant för allmänheten och även professionella att ta del av studien när det kommer till frågor som rör segregation och fortsatt arbete med segregation. Ett förslag på vidare forskning inom ramen för vår studie kan vara att uppmärksamma och utforska institutioners makt och befogenheter när de genom beskrivningar och definitioner av ett visst fenomen tryckta i texter osynliggör subjekten och skapar ojämlikheter. Detta är viktigt och av relevans inom socialt arbete därför att socialarbetaren som arbetar i människobehandlande institutioner har en viktig position. Socialarbetaren besitter den makt att genom beskrivningar och definitioner av en klients livssituation dokumenterad i text avgöra vilka behov och hjälp en klient kan ha. Denna text som sedan blir ett ärende avgör huruvida klienten är berättigad insatser eller ej och hur dessa insatser är tänkta att genomföras utifrån de detaljer och beskrivningar som framkommer i ärendet.

Referenser

Aakvaag, Gunnar C. (2011). *Modern sociologisk teori*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Andersson, Roger, Mats Franzén, Lina Hedman, Hans Lindberg (2017). Segregation – vad menas och hur mäts den? *Forte* nr. 9, s.2-8

[<https://forte.se/app/uploads/2017/05/fik-nr-9-webbboendesegregation.pdf>. Hämtad: 2023-04-03]

Björkdahl, Annika och Strömbom, Lisa (2017) Konfliktlösning i delade städer: En jämförande fallstudie. *Statsvetenskaplig tidskrift* nr. 3, s.543-563

Boverket (2023). Boendesegregation i Sverige.

[[Boendesegregation i Sverige - Boverket](#). Hämtad: 2023-03-30]

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber

Delegationen mot segregation (2021). Segregation i Sverige - årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling

[<https://delmos.se/wp-content/uploads/2021/07/Segregation-i-Sverige.pdf> . Hämtad: 2023-03-30]

Fell, Terance, Bozena Guziana och Ingemar Elander (2019). Klass, rumslig segregation och livskvalitet i två svenska städer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 1 (121)

Goffman, Erving (1986). *Stigma notes on the management of spoiled identity*. First Touchstone Edition

Hans Grönqvist, Susan Niknami, Torsten Santavirta (2023). *Bostadsområdets betydelse för brottslighet och barns möjligheter*. Författarna och SNS Förlag

[[Bostadsområdets betydelse för brottslighet och barns möjligheter - SNS](#). Hämtad: 2023-06-20]

Holmqvist, Emma (2009). *Politik och planering för ett blandat boende och minskad boendesegregation: ett mål utan medel?*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet

Kölegård, Stjärne, M., Fritzell, J., Brännström, L., Estrada, F. och Nilsson, A. (2016) Boendesegregationens utveckling och konsekvenser, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 14 (2-3).

LaFrance, M. (2018). Institutional Ethnography. In: Liamputtong, P. (eds) *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences*. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-2779-6_82-1

Larsen, Ann Kristin (2018). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Andra upplagan Malmö: Gleerups

Linköping kommun (2022). Åtgärdsplan mot segregation 2022 Lite bättre, steg för steg

[<https://www.linkoping.se/contentassets/08d2a333df01464e9908b597cf6292ea/atgardsplan-mot-segregation-2022.pdf?49096a>. Hämtad 2023-03-27].

Linköping kommun (2023). Åtgärdsplan mot segregation 2023 Lite bättre, steg för steg

[https://www.linkoping.se/contentassets/08d2a333df01464e9908b597cf6292ea/atgardsplan-mot-segregation-2023_ordbehandlad.pdf?493362. Hämtad: 2023-03-27].

Lindström, Jonas (2019). *Segregation*. Första upplagan Stockholm: Liber

Palander, Camilla (2006). *Områdesbaserad politik för minskad segregation: en studie av den svenska storstadspolitiken*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet

Regeringskansliet (2017). Långsiktigt reformprogram för minskad segregation år 2017-2025.

[<https://www.regeringen.se/contentassets/94760eec95e04a45b0a1e462368b0095/langsiktigt-reformprogram-for-minskad-segregation-ar-2017-2025.pdf>. Hämtad: 2023-03-28]

Regeringskansliet (2020). Mål för arbete mot segregation.

[[Mål för arbete mot segregation - Regeringen.se](#). Hämtad: 2023-03-28]

Sveriges Kommuner och Regioner (2022). *Segregationer är ett hot vi måste ta på allvar*.

[<https://skr.se/skr/tjanster/bloggarfranskr/socialtjanstbloggen/artiklar/segregationen-arett-hot-vi-maste-ta-pa-allvar.66500.html> Hämtad: 2023-04-15]

- Smith, Dorothy E. (1990). *Texts, facts, and femininity*. London: Routledge
- Smith, Dorothy E. (2005). *Institutional Ethnography a sociology for people*. Lanham, MD: AltaMira Press
- Smith, Dorothy E. & Griffith, Alison I. (2022). *Simply institutional ethnography: creating a sociology for people*. Toronto: University of Toronto Press
- Sundlöf, Petra (2008). *Segregation och karriärposition: en studie av bostadsomgivningens betydelse för utbildning, sysselsättning och inkomst bland yngre i Stockholmsregionen*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2008
- Swärd, Hans (2022) "Vem lyssnar vi på i debatten om problemen i fattiga och eftersatta bostadsområden? *Socialmedicinsk tidskrift* nr. 4, s.556-563.
- Thörn, Catharina och Thörn, Håkan (2017). Swedish cities now belong to the most segregated in Europé. *Sociologisk forskning*, 4 (54).
- Townesed, Elizabeth (1996) Institutional Ethnography: A Method for Showing How the Context Shapes Practice *The Occupational Therapy Journal of Research*, 3 (16).
- Vetenskapsrådet (2002) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.
- [[Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning \(vr.se\)](#). Hämtad: 2023-04-10]
- Walby, Kevin (2013) Institutional ethnography and data analysis: making sense of data dialogues, *International Journal of Social Research Methodology*, 16 (2), 141-154, DOI: 10.1080/13645579.2012.661207